

INFORMACJA O ROLNICTWIE ZSRR W SZÓSTEJ PIĘCIOLETCE¹

Po wielu bardzo istotnych decyzjach gospodarczych, podjętych w ZSRR w ciągu ostatnich czterech lat od wrześniowego Plenum KC KPZR w 1953 r., rolnictwo ZSRR wychodzi z okresu trudności lat powojennych. Rzecz charakterystyczna dla tej pięcio-

latki w rolnictwie, że w toku jej realizacji zadania są podwyższane. Zapowiedziana została zmiana zadań ostatnich dwu lat planu, ponieważ ujawnione zostały dodatkowe możliwości ich zwiększenia.

WAŻNIEJSZE ZAMIERZENIA SZÓSTEJ PIĘCIOLETKI W ZAKRESIE ROLNICTWA

Ważniejsze zamierzenia rolnictwa w latach 1956—1960 określili już dyrektywy XX Zjazdu KPZR. Zgodnie z tymi dyrektywami plan przewiduje wzrost produkcji globalnej rolnictwa w okresie pięciolecia o 70%. W analogicznym okresie w Polsce plan przewiduje wzrost produkcji globalnej rolnictwa o 25%. Produkcja globalna w takim kraju jak NRF wzrosła w latach powojennych (1956/1957) o 24% w porównaniu z okresem przedwojennym, a w analogicznym okresie w USA o 49%.

Szybki wzrost produkcji rolnej związany jest z szerokim programem poprawy warunków materialnych ludności, jaki został nakreślony na XX Zjeździe.

Wzrost produkcji rolnej w ZSRR zamierza się osiągnąć w drodze:

1) zwiększenia powierzchni produkcyjnej przez zagospodarowanie nowych ziem,

2) podniesienia plonów z ha oraz wydajności pogłowia zwierzęcego,

3) zwiększenia nakładów inwestycyjnych oraz wzrostu ich efektywności, wreszcie

4) wzrostu wydajności pracy w kółchozach o 70%.

To określa podstawowe zadania stojące przed rolnictwem.

Osiągnięcie zamierzonego wzrostu produkcji rolnej pozwoli na zwiększenie dochodów pieniężnych i naturalnych kółchożników o około 40%. Jest to poważny bodziec, jak na stosunkowo niedługi okres czasu, zachęcający do rozwijania produkcji.

Obecny plan pięcioletni rolnictwa radzieckiego przewiduje poważne nakłady inwestycyjne: wysokość ich przekracza dotychczasowe nakłady jakich kiedykolwiek dokonywano w rolnictwie ZSRR. W szczególności nakłady inwestycyjne ze środków państwowych wynieść mają około 120 mlrd rubli, podczas gdy w poprzednich pięcioletkach wynosiły one licząc w cenach niezmiennych z 1955 r.

w latach 1929—1932	—	8,7	mlrd	rubli,
„ „ 1933—1937	—	11,6	„	„
„ „ 1938—1942	—	7,0	„	„
„ „ 1946—1950	—	22,5	„	„
„ „ 1951—1955	—	61,8	„	„

Jest to bardzo wymowna ilustracja zmian w polityce ekonomicznej ZSRR w odniesieniu do rolnictwa.

¹ Na podstawie następujących źródeł: Dyrektywy XX Zjazdu KPZR w sprawie VI pięcioletniego planu rozwoju gospodarki narodowej ZSRR na lata 1956—60. Czekmieniow — Piatiletka krutogo podjoma sielskiego chozjajstwa — Moskwa 1956, Narodnoje Chozjajstwo SSSR — Statisticeskij Sbornik — Moskwa 1956, i in. oraz materiały prasowe.

Zmiany w polityce ekonomicznej w odniesieniu do rolnictwa i jego potrzeb uwidaczniają również zadania postawione przed innymi gałęziami gospodarki narodowej, a przede wszystkim gałęziami przemysłu obsługującymi rolnictwo. Przemysł chemiczny został zobowiązany do podniesienia produkcji nawozów sztucznych do poziomu blisko 20 mln ton wobec 9,6 mln ton uzyskanych w 1955 r., 5,5 mln ton w 1950 r. i wobec 3 mln ton dostarczonych przez przemysł chemiczny w 1940 r. Oznacza to w ciągu 20 lat wzrost produkcji blisko 7-krotny. Bardzo wysokie zadanie zostało postawione także przed przemysłem maszynowym. Ma on umożliwić rolnictwu zwiększenie wyposażenia w mechaniczną siłę pociągową do około 38 mln KM wobec 22,2 mln KM w 1955 r. i około 17,4 mln KM osiągniętych w 1950 r. Z ważniejszych maszyn rolnictwo ma otrzymać w latach 1956—1960 około 1.650 tys. traktorów (15 KM), około 560 tys. kombajnów zbożowych i około 250 tys. kombajnów do sprzętu i silosowania kukurydzy, ponad 1 mln siewników traktorowych, ponad 1 mln kultywatorów i szeroki asortyment maszyn umożliwiających kompleksową mechanizację całych gałęzi produkcji rolniczej.

Wyposażenie rolnictwa w maszyny i urządzenia mechaniczne pozwala na zmechanizowanie ważniejszych prac polowych na następującym poziomie:

mechanizacja uprawy roli i zasiewów zbóż, roślin przemysłowych i pastewnych w 96—99%,

mechanizacja sprzętu zbóż, buraka cukrowego i niektórych oleistych w 95—98%,

mechanizacja siewu i sprzętu lnu w 90%,

mechanizacja wykopków ziemniaka w 90% itd.

Dzięki temu wysiłkowi przemysłu maszynowego w okresie do 1960 r. zostanie znacznie zmniejszona rozpiętość między wyposażeniem rolnictwa ZSRR a poziomem wyposażenia rolnictwa USA. Np. wyposażenie w siłę pociągową ogółem (w mln KM) ma wzrosnąć w ZSRR z 42,8 mln w 1955 r. do 60,5 mln w 1960 r., wobec 114,7 mln w USA w 1955 r. Wyposażenie w traktory powinno wzrosnąć z 1.439 tys. sztuk w 1955 r. do 2.300 tys. sztuk w 1960 r. wobec 4.750 tys. sztuk w USA w 1955 r. Samochodów ciężarowych ma być prawie 2-krotnie więcej w rolnictwie niż w 1955 r., czyli około 1000 tys. sztuk wobec 2.700 tys. szt. w USA w 1955 r.

Rozpiętość w stosunku do poziomu wyposażenia rolnictwa USA pozostaje więc nadal jeszcze duża, ale tempo w jakim się ta rozpiętość zmniejsza jest obiecujące. Nie bez znaczenia jest fakt, że rolnictwo ZSRR dysponuje obecnie liczbą ok. 45 mln zatrudnionych przy 192 mln ha gruntów ornych, gdy USA mają około 8,5 mln zatrudnionych przy 145 mln ha gruntów ornych. Problem mechanizacji wygląda więc inaczej w rolnictwie obu tych krajów.

Bardzo poważne zamierzenie zawiera plan pięcioletni w dziedzinie rozwoju ważniejszych gałęzi produkcji rolnej. Mogą one w sposób widoczny zmienić sytuację na rynku niektórych produktów rolnych w ZSRR oraz w zakresie wielu artykułów mogą wpłynąć także na sytuację ZSRR na rynkach zagranicznych. Chodzi tu o osiągnięcie przez ZSRR już w okresie do 1960 r. poziomu samowystarczalności w produkcji mleka oraz cukru, a wydadne poprawienie sytuacji na rynku mięsnym.

W kluczowej dla rolnictwa produkcji zbóż zamierzony poziom produkcji globalnej w 1960 r. wynosić ma około 180 mln ton, co oznacza w stosunku do roku 1950 wzrost o 56 mln ton. Wysłunięcie takiego programu było uzasadnione tym, że w krótkim okresie czasu (nie więcej niż 3 lata) w ZSRR zagospodarowano na nowo około 35,5 mln ha ziemi, z czego około 18 mln ha zasiano zbożem. Następnie w ciągu dwóch lat (1954—1956) zwiększono zasiewy kukurydzy z 4,3 mln ha do około 24 mln, a w dalszych latach do 1960 r. planuje się wzrost do 28 mln ha.

W produkcji ziemniaka, niezwykle ważnej ze względu na jego znaczenie jako produktu żywnościowego i paszowego, zamierzony poziom produkcji globalnej w 1960 r. szacowany jest na około 130 mln. ton. Oznacza to wzrost o 85% w porównaniu z poziomem 1955 r.

W związku z zamierzeniem osiągnięcia samowystarczalności w produkcji cukru zaplanowany jest także w obecnej pięcioletce poważny rozwój produkcji buraka cukrowego. Ma ona wzrosnąć o 54% i osiągnąć poziom 50 mln ton w 1960 r. Trzeba stwierdzić, że jest to zadanie bardzo ambitne i trudne.

Z innych ważniejszych roślin grupy przemysłowej przewidziany jest wzrost roślin włóknistych, a przede wszystkim bawełny o około 56% i lnu o około 35%. Zadania te, jeśli idzie o bawełnę, uwzględniają również potrzeby rynku krajów socjalistycznych, w tym Polski.

Sytuacja w produkcji bawełny szczególnie więc nas interesuje. Podjęto szereg kroków, zmierzających do przesunięcia uprawy bawełny na tereny, w których może być zapewniona wyższa wydajność, a także poczyniono poważne nakłady na budowę systemu irygacyjnego.

W produkcji zwierzęcej plan 5-letni przewidywał pierwotnie zgodnie z dyrektywami XX Zjazdu przeszło dwukrotny wzrost. Najważniejsze zadania przewidziane były dla hodowli trzody chlewnej, która miała zapewnić 3-krotny wzrost produkcji mięsa wieprzowego w kolchozach. Produkcja mleka i jaj miała wzrosnąć 2,5-krotnie. Produkcja mięsa na 100 ha użytków rolnych miała wynieść w 1960 r. nie mniej niż 26 q.

Zadania te zostały podwyższone, ponieważ dotychczasowe wyniki planu 5-letniego, według oceny kierownictwa KPZR i rządu radzieckiego, pozwalają — jak oświadczył I Sekretarz KC

KPZR N. Chruszczow, na naradzie rolniczej 22 maja 1957 r. — na osiągnięcie już w najbliższych latach w ZSRR takiego poziomu produkcji mięsa, mleka i masła na głowę ludności, jaki mają obecnie USA.

Poziom USA zamierza się w ZSRR osiągnąć, jeżeli chodzi o mleko, już w 1959 r. w masle już do 1958 r., a w mięsie po 1960 r. Oznacza to, że w ciągu 2—3 lat rolnictwo radzieckie jest w stanie zapewnić 1,5-krotny wzrost produkcji mleka, a w ciągu 4—5 lat 3,5-krotny wzrost produkcji mięsa. Jest to poziom wyższy niż dotychczasowe zamierzenia planu 5-letniego. W związku z tym w ZSRR przygotowuje się obecnie perspektywiczny plan na lata 1959—1965, obejmujący również końcowe lata obecnej 5-latk. W planie tym zostaną ustalone podwyższone zadania dla ostatnich lat obecnego planu 5-letniego w dziedzinie hodowli i produkcji podstawowych artykułów zwierzęcych.

NIKTÓRE WYNIKI ROLNICTWA W ZSRR

Pierwsze wyniki rozwoju rolnictwa zamierzonego w planie 5-letnim, są bardzo pomyślne dla zadań jakie zostały postawione. Mówią o tym wyniki 1956 r., a także fragmentaryczne opinie jakie docierają o wykonaniu zadań 1957 r.

Przed wszystkim szczególnie pomyślnie wypadają wyniki produkcji zbóż. Produkcja globalna zbóż w porównaniu z 1955 r. wzrosła w 1956 r. o 20%. Ponieważ globalna produkcja zbóż w 1955 r. była przez ekonomistów szacowana na około 160,5 mln ton, a więc zbiory w 1956 r. osiągnęły przypuszczalnie około 192 mln ton. Ten wysoki wzrost produkcji zbóż został osiągnięty w wyjątkowo nie sprzyjających warunkach, bowiem w 1956 r. w takich rejonach jak: Ukraina, Mołdawia i centralna strefa czarnoziemna, poniesione zostały poważne straty w produkcji zbóż wskutek niepomyślnych warunków atmosferycznych. Zniszczeniu uległy zasiewy zbóż ozimych na powierzchni około 10 mln ha, z czego połowa na Ukrainie. O wzroście zbóż zadecydowało więc zagospodarowanie nowych ziem i stworzenie nowych baz produkcji zbożowej na Syberii, Uralu i w Kazachstanie.

Wyniki 1956 r. w produkcji zbożowej pozwoliły Związkowi Radzieckiemu prześcignąć USA w poziomie produkcji zbożowej. Na głowę mieszkańca produkcja zbóż wynosiła w USA w 1956 r.

około 8,5 q zaś około 9,4 q w ZSRR. Dzięki rezerwom zbożowym Związek Radziecki był w stanie w 1956 r. wyeksportować do krajów demokracji ludowej, głównie do Polski, NRD i Czechosłowacji, około 5 mln ton zboża, to znaczy więcej niż przewidywały zalecenia Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej.

Wzrost produkcji został osiągnięty także w innych gałęziach produkcji roślinnej. Masa towarowa ziemniaków wzrosła w 1956 r. o 2,9 mln ton, a bawełny — o 481 tys. ton w porównaniu z 1955 r. Z roślin przemysłowych produkcja buraka cukrowego wzrosła o przeszło 20%, a więc znacznie przekroczyła zamierzenia planu.

Dzięki dalszemu zagospodarowywaniu ziem nowych i odłogów w 1956 r. gospodarka rolna ZSRR dysponowała powierzchnią zasiewów zwiększoną o 8,9 mln ha w porównaniu z 1955 r.

Mamy więc bardzo poważne zwiększenie powierzchni zasiewów zbóż, o prawie 2 mln ha, znaczny wzrost przemysłowych, ogromny wzrost uprawy roślin pastewnych. Zmiany jakie nastąpiły w 1956 r. idą więc w kierunkach zamierzonych w planie pięcioletnim.

Na to samo wskazują także fragmentaryczne wyniki realizacji zadań planu w 1957 r. jakie już zostały opublikowane. Plany zwiększenia zasiewów zbóż, ziemniaków, buraków cukrowych i bawełny zostały znacznie przekroczone.

Wyszczególnienie	1955	1956
Powierzchnia zasiewów ogółem (w mln ha)	185,8	194,7
w tym:		
zboża	126,4	128,3
rośliny przemysłowe	12,3	13,1
ziemniaki i warzywa	11,4	11,6
rośliny pastewne	35,7	41,7

Powierzchnia zasiewów zbóż została zwiększona o 1,5 mln ha.

Tendencja szybkiego wzrostu występuje również w hodowli. Wzrasta szybko przede wszystkim stan liczebny pogłowia, ale zbyt wolno jeszcze jego wydajność. W 1956 r. wzrosło w porównaniu z 1955 r. pogłowienie bydła o 3,3 mln szt., krów — o 1,7 mln szt., trzody chlewnej — o 4,5 mln szt. oraz owiec — o 4,9 mln sztuk. Zmniejszono natomiast pogłowienie kóz oraz koni. Po-

dobnie wzrosło pogłowienie zwierząt w 1957 r. Dane dotyczące tylko pogłowia uspołecznionej gospodarki kołchozów i sowchozów, jakie dotąd opublikowano, pokazują, że w porównaniu z 1956 r. wzrosło w 1957 r. pogłowienie bydła o 3 mln szt. trzody chlewnej o 5,3 mln sztuk oraz owiec o 4,9 mln sztuk.

Mamy wyraźnie wzrastające tempo przyrostu pogłowia. Stan liczebny pogłowia charakteryzują następujące dane:

Wyszczególnienie		1955	1956
Bydła ogółem	mln szt.	67,1	70,4
w tym krów	„ „	29,2	30,9
Trzody chlewnej	„ „	52,2	56,5
Owiec i kóz	„ „	142,6	145,7
w tym owiec	„ „	125,0	129,9
Koni	„ „	14,2	13,2

Oczywiście nie należy zapominać, że mimo tempa w jakim ostatnio rozwija się hodowla w ZSRR jeszcze wciąż istnieje duża rozpiętość między ZSRR a USA, jeśli chodzi o aktualny stan liczebny pogłowia. Na 100 ha użytków rolnych przypadało w 1956 r. w ZSRR 14,4 szt. bydła, w tym krów 6,3 szt., podczas gdy w USA — przy podobnym systemie rolnictwa — było w tymże roku 21 szt. bydła na 100 ha użytków rolnych.

Z punktu widzenia rywalizacji, jakiej podjął się Związek Radziecki z USA w dziedzinie produkcji artykułów zwierzęcych, wciąż podstawowym zadaniem jest przyspieszenie rozwoju stanu liczebnego pogłowia. Jest to jednak niewystarczające, ponieważ nie mniejsza jest różnica między ZSRR a USA, jeśli chodzi o wydajność pogłowia, a przede wszystkim przyrost mięsa na 1 sztukę. Pod tym względem, jak stwierdzają oficjalne opinie, sytuacja poprawia się zbyt powoli w stosunku do szybkiego tempa rozwoju liczbowe-

go pogłowia. Roczny przyrost mięsa w przeliczeniu na 1 sztukę bydła wynosi około 31 kg wobec 70 kg w USA. Niezadowolający jest również dotąd stosunek produkcji mięsa wieprzowego do pogłowia trzody chlewnej. Wynosi on obecnie około 48 kg na 1 szt. trzody, gdy w USA około 105 kg. Obecnie jest to jeden z ważniejszych problemów ekonomiczno-rolniczych w ZSRR.

Korzystnie wypada realizacja zadań planu pięcioletniego, dotyczących mleczności krow. W porównaniu z 1955 r. średnia roczna mleczność 1 krowy wzrosła w 1956 r. o 337 kg i osiągnęła poziom 1590 kg. Z informacji dotyczących 1957 r. wynika, że nastąpił dalszy wzrost mleczności o około 280 kg, czyli że wydajność osiąga już dzisiaj poziom blisko 1870 kg. Znacznie wyższy poziom mleczności uzyskały sowchozy, a mianowicie około 2500 kg.

Widoczny wzrost nastąpił w ciągu 1956 i 1957 r. w masie towarowej ważniejszych artykułów produkcji zwierzęcej. Zadania planu zostały tu zna-

cznie przekroczone, co stanowi prawdopodobnie zachętę do rewizji planu w kierunku zwiększenia zadań w produkcji zwierzęcej. W ciągu 1956 r. masa towarowa ważniejszych artykułów produkcji zwierzęcej wzrosła w ZSRR następująco: mleka o 3,8 mln ton, żywca o 322 tys. ton, jaj o 356 mln sztuk, oraz wełny o 15 tys. ton. Z pierwszych informacji o wynikach 1957 r. widać, że ten wzrost będzie jeszcze większy. Mianowicie w I półroczu 1957 r. w porównaniu z analogicznym okresem 1956 r. wzrósł skup żywca o 38%, mleka o 25%, oraz jaj o 35%.

W ciągu 1956 i 1957 r. rolnictwo ZSRR zostało wyposażone w nowe ma-

szyny i urządzenia oraz inne środki produkcji. W szczególności zaopatrzenie rolnictwa w nawozy sztuczne wzrosło z 9,6 mln ton w 1955 r. do 10,9 mln ton w 1956 r., a informacje z 1957 r. mówią o dalszym większym jeszcze wzroście.

Z posiadanych danych wynika, że w 1956 r. rolnictwo ZSRR miało do dyspozycji około 1,707 tys. sztuk ciągników (15 KM), o 248 tys. szt. więcej niż w 1955 r. i dwukrotnie więcej niż w 1950 r. Z zamierzonego programu wydatnego zwiększenia wyposażenia w maszyny i narzędzia rolnictwo już otrzymało z ważniejszych maszyn (w tys. sztuk):

Wyszczególnienie	w 1956 r.	w 1 półroczu 1957 r.
Kombajnów zbożowych	56	56
Kombajnów do sprzętu i silosowania kukurydzy	41	17
Kombajnów do wykopków buraków cukrowych	8	4,5
Ciągników	248	130
Siewników ciągnikowych	194	138
Samochodów ciężarowych	114	67

Ponadto dostarczono gospodarstwom rolnym wiele innych różnego rodzaju maszyn i narzędzi rolniczych.

Dotychczasowe wyniki osiągnięte przez rolnictwo Związku Radzieckiego, zarówno w produkcji roślinnej jak

i zwierzęcej, są świadectwem rozmachu i poważnego przygotowania do wykonania śmiałych zamierzeń bieżącej pięcioletki.

W. Misiuna